

Heikki Aarnisalo

SÄHKÖISEN VIENTITULLAUSOHJELMAN KÄYTTÖÖNOTON
KANNATTAVUUS

Liiketoiminta Rauma

Liiketoiminnan logistiikan koulutusohjelma

2011

SÄHKÖISEN VIENTITULLAUSOHJELMAN KÄYTTÖNOTON KANNATTAVUUS

Aarnisalo, Heikki
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Liiketoiminnan logistiikan koulutusohjelma
Lokakuu 2011
Ohjaaja: Pajala, Anssi
Sivumäärä: 40
Liitteitä: 6

Asiasanat: Vientitoiminta, Tullaustoiminta, Tietojärjestelmän käyttöönotto, Sähköinen tullaus

---

TIIVISTELMÄ

Tämä opinnäytetyö käsitteli sähköistä vientitullausta yritystoiminnassa. Tarkoituksena oli selvittää, kuinka paljon vientiyrityksellä tulee olla vientiasiointia, jotta sen kannattaisi ottaa käyttöön oma sähköinen vientitullausohjelma. Lisäksi avattiin muita vientitullauksen asiointitapoja. Tutkimuksella ei ollut suoraa kohdeyritystä vaan se tehtiin yleisesti kaikille keskisuurille ja suurille vientiyrityksille.

Tutkimus suoritettiin käyttämällä aiheeseen liittyvää teoriamateriaalia ja teemahaastatteluilla. Teoriaosiossa perehdyttiin vientitoimintaan, tullaustoimintaan ja uuden tietojärjestelmän käyttöönottoprosessiin. Tutkimusosuudessa keskityttiin esittämään tutkimusongelmalle saadut ratkaisut.

Sähköinen vientitullaus tuli pakolliseksi 1.7.2009. Tutkimustuloksista selvisi, että aihe on vielä yleisesti vientiyrityksille melko uusi ja kaikilla yrityksillä ei ole täyttä ymmärrystä vientitullauksen eri asiointitavoista. Tutkimustuloksista selvisi, että oman sähköisen vientitullausohjelman käyttöön kannattaa siirtyä vasta erittäin suurella vientivolyyymilla.

THE PROFITABILITY OF IMPLEMENTATION OF AN ELECTRONIC EXPORT CUSTOMS DECLARATION SYSTEM

Aarnisalo, Heikki

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in business logistics

October 2011

Supervisor: Pajala, Anssi

Number of pages: 40

Appendices: 6

Keywords: Exporting, Customs, implementation procedure of a new IT system, electric export custom clearance

---

The subject of this thesis was electric export custom clearance. The purpose of the study was to analyse how large volume of export a company should have for the implementation of an own electronic export customs declaration system to be profitable. Further, other forms of export customs clearance were discussed. The study was not conducted for any certain company. The results should be applicable for all middle sized and large export companies.

The study was conducted by reviewing and analysing theoretical material related to the topic. Further, interviews were conducted with well experienced professionals working in export related companies. In the theoretical part of the study export and customs operations in general were analysed. Also the implementation procedure of a new IT system was reviewed. The research part of the study was focused on finding and presenting the results of the analysis on when the implementation of an electronic customs declaration system is profitable.

Electronic export customs declaration became obligatory on July 1st 2009. This study proved that the topic is still not well known in exporting companies. All the exporting companies do not have a thorough understanding in different ways of executing customs declarations. The use of a company specific electronic customs declaration system is only profitable with very large export volumes.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	7
2	VIENTITOIMINTA.....	8
2.1	Vientitoiminnan eri muodot.....	9
2.1.1	Epäsuora vienti.....	9
2.1.2	Suora vienti	9
2.1.3	Välitön vienti.....	10
2.1.4	Projektivienti	10
2.2	Huolintatoiminnan rooli viennissä.....	10
2.3	Vientiprosessi ja huolinta.....	12
3	TULLAUSTOIMINTA	13
3.1	Sähköinen asiointi.....	13
3.1.1	Sanomamuotoinen ilmoittaminen (EDI-lähetäjä)	14
3.1.2	Netti-ilmoittaminen	14
3.1.3	Asiamiehen käyttö.....	15
3.2	Vientitullaus.....	15
3.2.1	Vientimenettelyt.....	16
3.2.2	Yksinkertaistetut vientimenettelyt.....	17
3.2.3	Vientitullausprosessi	18
4	UUSI TIETOJÄRJESTELMÄ.....	19
4.1	Valmisohjelmiston hankinta	22
4.2	Tietojärjestelmän käyttöönottoprosessi	24
5	TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA VIITEKEHYS	29
5.1	Tutkimusmenetelmät	30
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	30
6.1	Tutkimuksen esittely.....	31
6.2	Teemahaastatteluiden toteuttaminen.....	31
6.3	Tutkimustulokset	32
7	JOHTOPÄÄTÖKSET / TOIMINTASUOSITUKSET	34
7.1	Oman sähköisen vientitullausohjelman käyttöönotto / EDI-lähetäjä	34
7.2	Netti-ilmoittaminen asiointitapana	36
7.3	Asiamiehen käyttö asiointitapana	36
8	POHDINTA.....	37
8.1	Tutkimuksen luotettavuus.....	37
8.2	Tutkimuksen pohdinta ja jatkotutkimuskohteet.....	37
	LÄHTEET.....	39

LITTEET

SYMBOLIT JA LYHENTEET

EAD	Viennin saateasiakirja
EDI	Standardoitu tekniikka, jota käytetään organisaatioiden välisten tietojärjestelmien kommunikointiin
ELEX	Tullin sähköinen vienti-ilmoitusten tietojärjestelmä
MRN	Viitenumero, jolla tehdyt toimenpiteet tullissa voidaan yhdistää
XML	Tietojärjestelmissä käytettävä yhteinen kieli

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö käsittelee sähköisen vientitullausohjelman käyttöönottoa yrityksessä. Tällä opinnäytetyöllä ei ole suoraa kohdeyritystä vaan tutkimus on pyritty toteuttamaan yleisesti keskisuurten ja suurten vientiyritysten hyväksi. Tutkimus on jaettu selkeästi kahteen pääosaan. Ensimmäinen käsittelee puhtaasti opinnäytetyöongelmaan liittyvää teoriaa ja toisessa osassa esitellään saatuja tutkimustuloksia.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, kuinka paljon keskisuurella ja suurella vientiyrityksellä on oltava vientitullausasiointia, jotta sen kannattaisi siirtyä käyttämään apunaan omaa sähköistä tullausohjelmaa. Lisäksi työssä pyritään selvittämään oman tullausohjelman käyttöönoton kustannuksia ja lisäksi selvittämään muiden mahdollisten vientitullauksen asiointitapojen kustannuksia.

Sähköinen vientiasiointi tullissa tuli pakolliseksi 1.7.2009 alkaen ja on siten vielä varsin uusi asia monille yrityksille. Suuret vientivolyymit omaavat yritykset saattavat alkaa harkita oman sähköisen tullausohjelman käyttöönottoa. Tämä opinnäytetyö pyrkii avaamaan uutta aihealuetta vientiyrityksille.

2 VIENTITOIMINTA

Termillä vienti tarkoitetaan EU:n sisäpuolella vapaassa liikkeessä olevien tavaroiden ja materiaalien vientiä ns. kolmansiin maihin eli EU:n ulkopuolelle. Yleisesti ottaen viennin ajatellaan olevan lopullista eli tavaroiden ei odoteta enää saapuvan takaisin EU:n alueelle. (Alho, Kairo, Kekki, Portaankorva 2010, 5.) Viennin menettelyt ja toimintatavat toimivat EU:n yhtenäisen lainsäädännön alaisuudessa. (Pasanen 2005, 498.)

Viejänä pidetään henkilöä, jonka nimissä tulli-ilmoitus tehdään ja joka on lähtevien tavaroiden omistaja tai henkilöä joka on tavaranhaltija eli tekee tulli-ilmoituksen omissa nimissään. (Hörkkö 2010, 189.)

Riippumatta siitä, kuinka paljon yrityksellä on vientiä tai vientitapahtumia EU:n ulkopuolelle, on viejän suositeltavaa toimia viennin rekisteröitynä asiakkaana. Rekisteröity asiakas on tullin asiakas, jonka tiedot ja nimi on tallennettuna tullin asiakasrekisteriin. Rekisteröityminen asiakkaaksi on yrityksille maksutonta. Nykyään tullin uudessa vientijärjestelmässä on erilainen asiakasrekisteri kuin vanhassa järjestelmässä ja näin ollen rekisteröityneen asiakkaan löytäminen on helpompaa. (Alho ym. 2010, 5.)

Nykyään kaikista EU:n alueelta vietävistä tavaroista annetaan sähköinen vienti-ilmoitus, jotta vietävät tavarat saadaan vientimenettelyyn. Sähköisestä ilmoittamisesta vastaa viejä, jolla on mahdollisuus asettaa vienti-ilmoituksen antajaksi asiamies eli huolintaliike. Ilmoitukset toteutetaan joko sanomamuotoisina tai netti-ilmoituksina. Vienti-ilmoituksen avulla vientimaan tulliviranomaisilla on mahdollisuus helposti valvoa tavarankäytön liikettä ja poistumista EU:n alueelta. Lisäksi ilmoituksen avulla pystytään määrittelemään vientitavaroita koskevat tullit ja maksut. (Alho ym. 2010, 5-6.)

2.1 Vientitoiminnan eri muodot

Yrityksellä on mahdollisuus valita toimintatapansa runsaista vaihtoehtoista. Yleensä toimintatapaa valittaessa yritys kiinnittää ensiksi huomionsa siihen millainen tuote on kyseessä ja tai mikä on kohdemaan tapa. Useimmiten kuitenkin yrityksen kansainvälinen toiminta aloitetaan viennillä ja vasta toiminnan kehittämisen ja laajenemisen jälkeen ovat edessä kansainvälistymisen muut tasot. (Selin 2004, 23.)

2.1.1 Epäsuora vienti

Epäsuorassa viennissä toiminta hoidetaan kotimaisen välikäden kautta. Tämä on pienelle ja alkavalle yritykselle toiminnan alkuvaiheessa yksinkertainen ja pieniä panostuksia vaativa tapa. Välikätenä ko. toimintatavassa on mahdollista toimia joko vientiyritys, vientiagentti, vientiliike tai kauppahuone. Tämä toimintatapa vastaa yritykselle lähinnä kotimaankauppaa ja vaatii ainoastaan vähäistä vientiosaamista esimerkiksi tavaroiden pakkauksessa tms. Epäsuoraa vientiä pidetään myös passiivisempänä tapana toimia globaaleilla markkinoilla ja soveltuu toimintatavaksi vietäessä erityisesti kaukaisiin maihin (Selin 2004, 23.)

2.1.2 Suora vienti

Suorassa viennissä itse vientitoiminta tapahtuu ulkomaisen välikäden kautta. Tällöin välikätenä voi toimia kohdemaassa toimiva maahantuoja, tukkuliike tai edustaja. On suositeltavaa, että yritys hankkii perustiedot vientitoiminnasta etukäteen tähän toimintatapaan ryhdyttäessä. Asioiminen ulkomaisen edustajan kanssa saattaa olla kokemattomalle mutkikasta. Suoran viennin etuihin luetaan suorat kontaktit ja yhteydenpidot kohdemaan edustajiin. Haittoihin puolestaan luetaan toiminnan aiheuttamat suuret kustannukset ja se ettei viejällä välttämättä ole suoraa yhteyttä lopulliseen asiakkaaseen. (Selin 2004, 24.)

2.1.3 Välitön vienti

Välitön vienti edellyttää viejältä laajaa vientitoiminnan tuntemista ja vahvaa osaamista. Tällöin viejä on suorassa yhteydessä lopulliseen asiakkaaseen. On tärkeää tuntea kohdemaan markkinat ja pystyä suoriin asiakaskontakteihin. Siksi tämä toimintatapa vaatii markkinointitoimenpiteiltä huomattavasti enemmän. Välitöntä vientiä voidaan pitää myös yritykselle kalleimpana tapana toimia, mutta toisaalta tulosten ollessa positiivisia se saattaa olla myös tehokkain tapa välikäsien jäädessä pois. (Selin 2004, 24.)

2.1.4 Projektivienti

Projektivienti on monelle kotimaiselle yritykselle normaali tapa tehdä vientikauppaa. Tässä toimintatavassa yritys toimii tietynlaisissa projekteissa, kuten rakennusprojektissa joko koko- tai osaprojektin toimittajana. Projektin tarjoustoimintaa pidetään erittäin vakiintuneena ja toimittajien välinen kilpailu on ankaraa. Tästä syystä yrittäjän on oltava tietoinen etukäteen maailmalla käynnistyvistä projekteista. Tämä toimintatapa vaatii yrittäjältä erityisesti vientiosaamista mutta myös sopimusten tuntemusta. (Selin 2004, 24.)

2.2 Huolintatoiminnan rooli viennissä

Huolintatoiminta on käsite, johon kuuluu kaikki ne palvelut, joiden avulla tavara saadaan kulkemaan myyjältä ostajalle. Näihin palveluihin kuuluvat mm. kuljetussuunnittelu ja – opastus, lastaus ja purkaus, vienti- ja tuontiselvitys, kuljetus, varastointi ja asiakirjojen hankinta tarvittaessa. (Selin 2004, 193.)

Monet yritykset käyttävät huolintaliikettä ulkomaankuljetuksien ja huolintatoiminnan järjestämisessä, koska huolintaliikkeen on havaittu olevan erittäin tehokas ja nopea apuväline. Yritysten on kuitenkin itse selvitettävä huolitsijoiden tehtävät ja vastualueet. (Selin 2004, 194.)

Jotta kuljetukset toteutuisivat onnistuneesti ja sekaannukset onnistuttaisiin välttämään, on tärkeää että lähettäjä itse laatii huolintaohjeen huolintaliikkeelle. Huolintaohje sisältää kaikki tarvittavat ohjeet, joita huolintaliike sitoutuu noudattamaan ohjeiden mukaan allekirjoittamalla asiakirjan. (Selin 2004, 194.)

Tarjotakseen kokonaisvaltaista palvelua vientikuljetuksissa huolintaliikkeet tarvitsevat luonnollisesti kuljetuskalustoa. Osa huolintayrityksistä omistaa oman kaluston, mutta suurin osa hankkii kalustonsa ulkopuoliselta toimijalta. Huolintaliikkeen tarjoamat palvelut ovat erikokoisia, koko kuljetusketjun kattavasta palvelusta vain yhden toiminnon kattavaan palveluun saakka. Perinteisesti huolitsijan tehtäväkenttään osana vientikuljetuksia ovat kuuluneet esimerkiksi: tavarankuljetuksesta huolehtiminen, tavarankäsitelmä, varastointi, lastaus ja purkaus tarvittaessa, vientiselvitys ja tullaus. (Selin 2004, 194.)

Huolitsijaa on mahdollista hyväksikäyttää myös tavaralähetysten maksamiseen liittyvissä asioissa, kuten esimerkiksi perinnässä. Jos kyseessä on vientiyritykselle entuudestaan tuntematon tai monimutkainen tilanne, huolitsijoiden ammattitaito saattaa säästää huomattavan määrän yrityksen kustannuksia kuljetustapaa valittaessa ja kuljetuksiin liittyvien asiakirjojen käsittelyssä. (Vientiopas 2003, 57.)

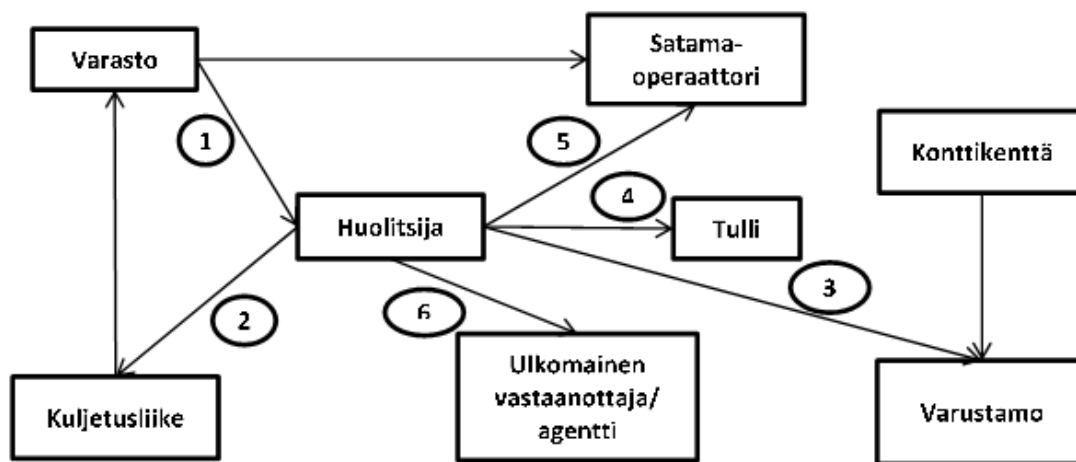
Huolitsijan oikeudellinen asema ja vastuu määräytyvät sen mukaan toimiiko huolitsija rahdinkuljettajana vai kuljetuspalvelujen välittäjänä suhteessaan tavarankäsitlän lähettäjään tai vastaanottajaan. (Pehkonen 2000, 164.)

Nykyään suuressa osassa huolintayrityksiä käytetään sähköistä tiedonsiirtoa huolintatapapereiden välityksen avuksi. Yleisimmin huolintaliikkeet käyttävät sähköistä tiedonsiirtoa hyväkseen asioidessaan tullin vienti-ilmoitusten kanssa. Monet huolintayritykset tarjoavat nykyään verkkosivuillaan asiakkailleen suunnattuja palveluja, joita tunnistaustuneiden asiakkaiden on mahdollista hyväksikäyttää. Tällaisiin palveluihin lukeutuvat mm. kuljetustilaukset, kuljetusten seuranta ja erityisten raporttien tarkastelu. Sähköinen tiedonsiirto EDI-muodossa (Electronic data interchange) säästää rahaa ja ajan lisäksi turhaa hallinnollista työtä. (Melin 2011, 243.)

2.3 Vientiprosessi ja huolinta

Vientiprosessin läpivieminen ei ole pelkästään menettelytapakysymys. Se edellyttää viejältä huomattavan määrän yhteistyötä eri tahojen, viranomaisten ja sopimuskumppaneiden kanssa. Sen vuoksi on tärkeää, että vientiprosessia yrityksessä hoitava henkilöstö on osaavaa ja pystyy työskentelemään monikulttuurisessa ympäristössä. (Melin 2011, 286.)

Seuraavassa esimerkkikaaviossa Melin pyrkii selvittämään, mitä maastaviennin yhteydessä tapahtuu kokonaisuudessaan ja mitkä ovat yleisesti huolitsijan toimenkuvat osana prosessia. Esimerkkitapauksena toimii konttiliikenteessä tapahtuva vienti:

Kuva1. Tavarantoimitusprosessi ja huolinta. (Melin 2011, 238.)

1. Yritys antaa huolitsijalle toimeksiannon vientitapahtumasta
2. Tilataan tavarantoimitus kuljetusliikkeeltä. Nouto tehtaalta ja toimitus satamaan.
3. Huolitsija ottaa yhteyttä varustamoon ja tilaa kuljetustilaa laivasta.
4. Huolitsija hoitaa vienti-ilmoituksen tullille ja saa sen jälkeen lastausluvan.
5. Huolitsija ottaa yhteyden satamaoperaattoriin ja bookkaa kontin.
6. Huolitsija ottaa yhteyden ulkomaiseen tavarantoimitukseen vastaanottajaan/agenttiin ja informoi tätä.

(Melin 2011, 238.)

3 TULLAUSTOIMINTA

Tullit noudattavat operoidessaan tulliliittojensa omia normeja ja säädöksiä. (Branch 2000, 182.) ”Tullilaitos on koko maan kattava EU:n sisä- ja ulkokaupan verotus-, valvonta- ja palveluorganisaatio, joka toteuttaa EU:n yhteistä tullipolitiikkaa. Tullin tehtävänä on kansainvälisten tavaravirtojen hallinta laillisen ulkomaankaupan edistämiseksi ja laittoman estämiseksi.” (Karhunen & Hokkanen 2007, 213.) Nykyään tulli tukeutuu sähköiseen tiedonsiirtoon logistisen toimitusketjun hallinnassa. (Melin 2011, 246.)

Jotta ulkomaankauppa olisi sujuvaa ja tullin antamia sääntöjä noudatettaisiin, tullilaitos pyrkii huolehtimaan siitä, että Suomeen tulevat ja täältä lähtevät tavarat liikkuvat kontrolloidusti. Tullilaitos valvoo myös Suomeen tulevien ja täältä lähtevien tavaroiden tulliselvityksissä noudatetaan EU:n ja kansallisen lainsäädännön asettamia tullimenettelyjä. (Karhunen & Hokkanen 2007, 213.)

3.1 Sähköinen asiointi

”EU:n tullitoiminnan kehittäminen sisältää alan lainsäädännön eli EU:n tullikoodeksin kokonaisuudistuksen ja siihen liittyvän eTulli – tietojärjestelmähankkeen.” (Alho 2010, 5.) EU:n tulliympäristön on tarkoitus toimia kokonaan sähköisesti vuonna 2015. Tähän mennessä vanha ns. paperipohjainen menettely olisi vain harvinainen hätävaramenettely. Ollessaan valmis eTullin tulisi sisältää kaikki tullimenettelyihin liittyvät toiminnot ja operaatiot. (Alho ym. 2010, 5.)

Tällä hetkellä Suomessa kaikki vienti-ilmoitukset annetaan sähköisesti ja Suomi onkin pisimmällä vienti-ilmoitusten sähköistämiprojektin toteuttamisessa. Muualla EU:ssa sähköistämistä otetaan käyttöön vähitellen. (Alho ym. 2010, 5.)

Vienti-ilmoituksen tullille on Viejän tai asiamiehen mahdollista tehdä joko sanomailoituksena omasta tietojärjestelmästä tai täyttämällä lomake Internetin avulla. Jos yrityksellä on paljon vientilähteyksiä tai sen tavarakate on erikoisen suuri, on

suositeltu, että se toimii ns. EDI-lähtäjänä. Jos taas yrityksellä ei juuri ole päivit-
täistä vientiasiaa tulliin, on ajateltu, että netti-ilmoittaminen olisi paras vaihtoehto.
(Alho ym. 2010, 5.)

3.1.1 Sanomamuotoinen ilmoittaminen (EDI-lähtäjä)

Kyseisessä tapauksessa ilmoittaja antaa vienti-ilmoitukset omasta tietojärjestelmä-
stään suoraan Tullin ELEX-järjestelmään XML-standardin mukaisina tullii-
lmoitussanomina. Tiedonsiirto toteutetaan sanomaoperaattorin avulla. Tämän jäl-
keen yritys vastaanottaa Tullilta omaan tietojärjestelmäänsä vastaussanomien ja niiden
pdf-muotoiset liitteet. Kyseessä olevat asiakirjat tunnetaan joko saateasiakirjoina
(EAD) tai päätöksiä (luovutus päätös ja poistumisvahvistettu luovutus päätös) (Alho
ym. 2010, 9.)

EDI-järjestelmän tarkoitus on tehostaa ja nopeuttaa yritysten vientiselvityksiä ja
asiakirjamenettelyjä. Sen avulla paperiasiointi vähenee. EDI-tullauksen avulla esi-
merkiksi vientiyritysten ja huolintaliikkeiden vientiasiakirjojen erikseen toimittami-
nen tullille tarkastettavaksi on tarpeetonta. (Selin 2004, 224.)

Noudattaakseen kyseessä olevaa toimintatapaa yrityksellä on oltava oma tullausoh-
jelma ja sen lisäksi yrityksen on oltava viennin rekisteröity asiakas ja sillä on oltava
EDI-lähtäjän lupa vienti-ilmoitusten lähettämiseen. Yrityksen on myös tehtävä so-
pimus sellaisen toimijan kanssa, joka toimittaa sanomaliikennettä varten tarvittavat
verkkoyhteydet. Ollakseen EDI-lähtäjä, yrityksen odotetaan yleensä olevan koke-
nut tullin käyttäjä ja oman tullausohjelman tulee olla hyväksytysti testattu yhdessä
tullin kanssa. (Alho ym. 2010, 9.)

3.1.2 Netti-ilmoittaminen

Netti-ilmoittaminen on myös yksi tapa hoidattaa vientitullaus eikä se edellytä viejältä
muuta kuin Internet-yhteyden ja oman tietokoneen. Vienti-ilmoitus on mahdollista
jättää tullin omilla nettisivuilla. Tämä toimintatapaa pystyy noudattamaan sekä tun-
nistautuneena että tunnistautumattomana käyttäjänä. (Alho ym. 2010, 9.)

Tunnistautunut käyttäjä voi tarkastaa ja tulostaa nettipalvelun kautta saateasiakirjan (EAD) ja luovutuspäätöksen. (Tullin www-sivut 2011.) Hänellä on myös mahdollisuus tallentaa ilmoitus keskeneräisenä ja valita uudeksi pohjaksi vanha ilmoitus. Kun poistuminen on vahvistettu, on käyttäjällä mahdollisuus tulostaa poistumisvahvistettu luovutuspäätös. (Alho 2010, 10.)

Tunnistautumaton käyttäjä vastaanottaa tullin tietojärjestelmästä ilmoituskohtaisen viitenumeron. Viitenumeroa käytetään hyväksi tullitoimipaikassa tietojen esiin hakemisessa. Samassa paikassa vientitavara luovutetaan vientimenettelyyn, ja vientitapahtumaa koskeva saateasiakirja (EAD) ja luovutuspäätös tulostetaan viejälle. Kun poistuminen on vahvistettu, viejän on mahdollista hakea poistumisvahvistettu luovutuspäätös mistä tahansa Suomen tullitoimipaikasta. (Alho 2010, 10.)

3.1.3 Asiamiehen käyttö

Viejillä on myös mahdollisuus käyttää apunaan ilmoittamisessa asiamiestä. Asiamies tunnetaan yleisesti myös nimellä huolintaliike. Viejä pystyy tätä toimintatapaa käyttäen myös hyötymään mahdollisista asiamiehen statuksen mukaisista etuoikeuksista ja yksinkertaistuksista. (Alho ym. 2010, 9.)

3.2 Vientitullaus

Vientitulleilla tarkoitetaan vientitavaroista tai muista lähtevistä materiaaleista kannettavia tulleja. EU:n sisällä ei toistaiseksi ole vientitavarasta kannettu tulleja. (Pasanen 2005, 500.) Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää, että ennen kuin tavara fyysisesti poistuu EU:n alueelta, se on asetettava vientimenettelyyn. (Wedermann 2003, E3 1/11.)

3.2.1 Vientimenettelyt

Kirjassaan Tullaus- ja sertifiointiopas 2010 Alho mainitsee vientimenettelylle kaksi päätapaa:

Suoralla viennillä menettelytapana tarkoitetaan yksinkertaisesti sitä, että vientitavar-
ran lähtö- ja poistumispaikka sijaitsevat samassa EU-jäsenvaltiossa. Menettelypro-
sessi kyseisessä toimintatavassa on lyhykäisyydessään seuraavanlainen:

1. Viejä lähettää hyvissä ajoin ennen vientilähetysten lähtöä tulliin sähköisen vienti-ilmoituksen.
2. Tullin tietojärjestelmästä tulee joko hyväksyvä tai hylkäävä vastaussanoma
3. Jos vienti-ilmoitus osoittautuu virheettömäksi, seuraa hyväksymissanomaa luovutussanoma, jonka liitteinä löytyvät viennin saatekirja EAD ja luovutus- päätös. EAD:hen on merkittynä MRN-numero, jonka tehtävänä on yksilöidä ilmoituksen tullin tietojärjestelmässä.
4. MRN-numero on esitettävä vietävien tavaroiden kanssa poistumispaikalla.
5. Poistumispaikalla toimiva tulliviranomainen vahvistaa tavaroiden poistumi- sen tietojärjestelmään.
6. Viejä pystyy osoittamaan viennin arvolisäverottomuuden poistumisvahviste- tun luovutus päätöksen avulla.

(Alho ym. 2010, 12.)

Epäsuorassa viennissä vietävän tavarahan vientimenettely tapahtuu kotimaassa, mutta Euroopan unionin alueelta poistuminen tapahtuu jonkun toisen EU:n valtion alueelta.

Menettelyprosessi on alkuvaiheessa lähes identtinen edelliseen:

1. Viejä lähettää hyvissä ajoin ennen vientilähetysten lähtöä tulliin sähköisen vienti-ilmoituksen.
2. Tullin tietojärjestelmästä tulee joko hyväksyvä tai hylkäävä vastaussanoma
3. Jos vienti-ilmoitus osoittautuu virheettömäksi, seuraa hyväksymissanomaa luovutussanoma, jonka liitteinä löytyvät viennin saatekirja EAD ja luovutus- päätös. EAD:hen on merkittynä MRN-numero, jonka tehtävänä on yksilöidä ilmoituksen tullin tietojärjestelmässä.
4. MRN-numero on esitettävä vietävien tavaroiden kanssa poistumispaikalla.

5. Toisessa jäsenvaltiossa poistumispaikan tulliviranomainen käyttää oman maansa vientijärjestelmän MRN-viitettä saadakseen esiin Suomessa tehdyn vienti-ilmoituksen tiedot.
6. Tullinviranomainen tavaroiden poistumispaikalla vahvistaa poistumisen oman maansa vientijärjestelmään.
7. Suomen tulli vastaanottaa tiedon vientimenettelyn päättymisestä.
8. Viejä vastaanottaa tiedon Suomen tullin tietojärjestelmästä tavaroiden poistumisesta.

(Alho ym. 2010, 12-13.)

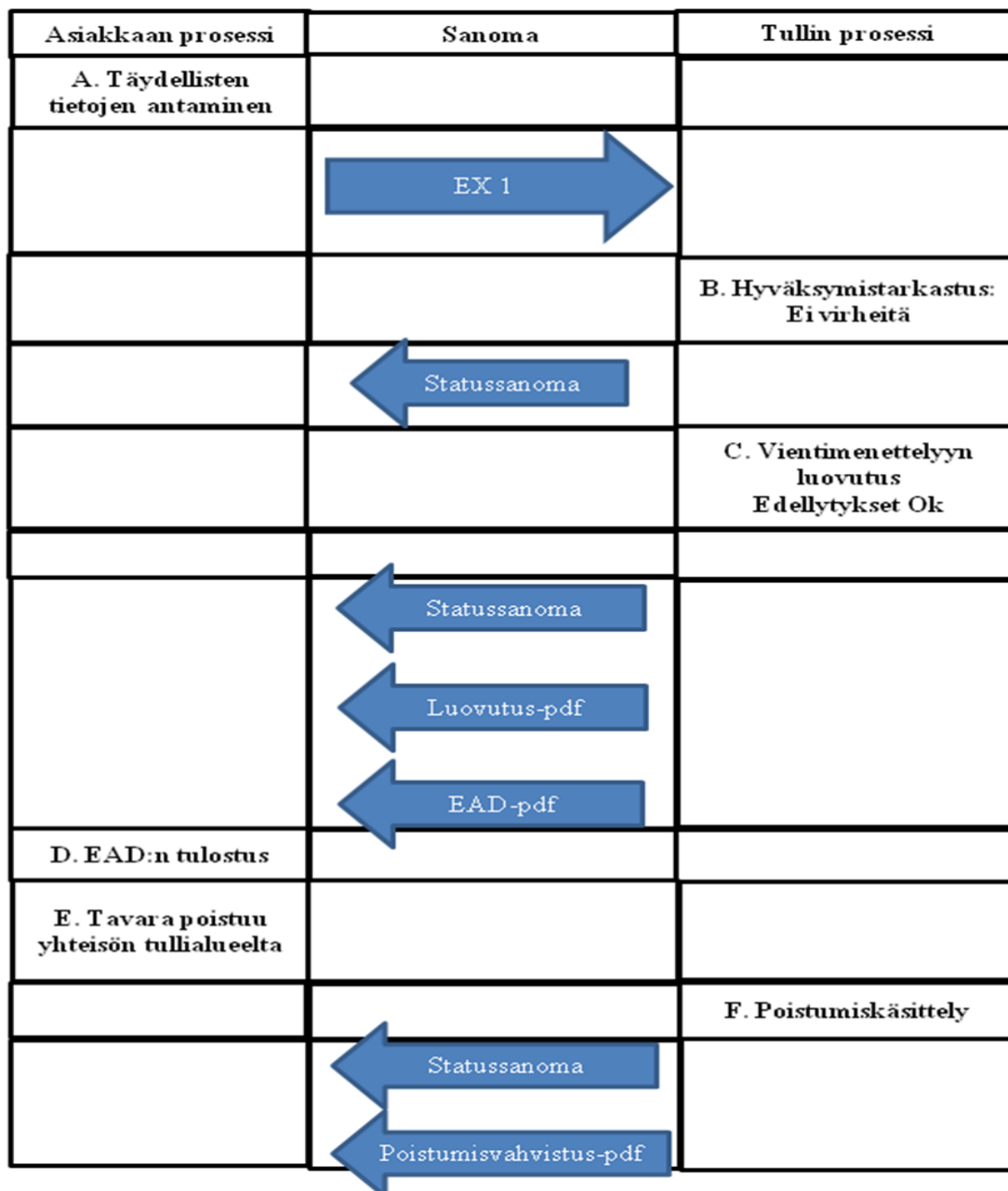
3.2.2 Yksinkertaistetut vientimenettelyt

Yksinkertaistetut vientimenettelyt ovat tarpeen ainoastaan poikkeustapauksissa. Sekä kaksivaiheiseen ilmoittamiseen että viennin kotitullaukseen tarvitaan erillinen lupa, jota haetaan yhteisölupahakemuksella. Viennin kotitullaus ei ole tällä hetkellä käytössä Suomessa. (Alho ym. 2010, 13.)

Kaksivaiheiseen vienti-ilmoittamiseen kuuluu epätäydellinen ja täydentävä vienti-ilmoitus. Se on tarkoitettu sellaisille yrityksille, joiden tarkka vientimäärä pystytään tietämään vasta EU:n alueelta poistuvan kuljetuksen vientihetkellä. (Alho ym. 2010, 13.)

3.2.3 Vientitullausprosessi

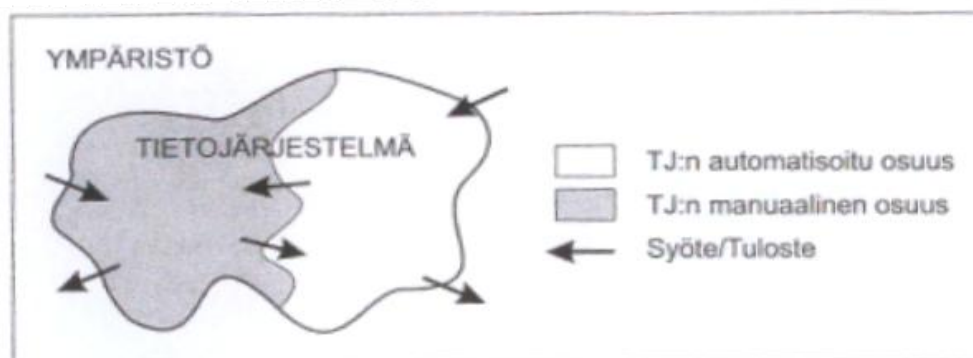
Melin kuvaa sähköisen vientitullausprosessikaavion seuraavanlaisesti.

Kuva2. Sähköinen vientitullausprosessi (Melin 2011, 278.)

4 UUSI TIETOJÄRJESTELMÄ

”Tietojärjestelmä (information system) on tiettyä toimintaa palveleva tai toiminnan toteuttava kokonaisuus, joka koostuu tiedoista, tietojenkäsittely- ja tiedonsiirtolaitteista, ohjelmista ja toimintaohjeista sekä näitä käyttävistä ihmisistä”(Paananen 2005, 338). Tietojenkäsittelyä on kahdenlaista. On mahdollista, että se on manuaalista, jolloin itse tietojenkäsittelyä suorittavat tiettyjen ohjeiden ja sääntöjen mukaan ihmiset. Tietojenkäsittely voi olla myös automaattista, jolloin tietokonelaitteissa tietoja käsitellään ohjelmien avulla. Vielä tänä päivänäkin yritysten tietojärjestelmät koostuvat sekä manuaalisista että automaattisista osista. Molemmat puolet tietojenkäsittelyn puolet sisältävät oman rajapintansa järjestelmän toiminnallisen ympäristöön. Rajapinnan tehtävänä on määritellä sellaiset syötteet, joita tietojärjestelmä pystyy vastaanottamaan ja sellaiset tulosteet mitä se vastaavasti pystyy tuottamaan. (Paananen 2005, 338.)

Kuva3. Tietojärjestelmä. (Paananen 2005, 338)

Voidaan sanoa, että tietojärjestelmä olisi käsitteenä hieman päällekkäinen ohjelmiston kanssa, mutta tietojärjestelmä on kuitenkin huomattavasti laajempi. On nimittäin mahdollista, että yksittäinen tietojärjestelmä koostuu useista sellaisista ohjelmistoista joiden on tarkoitus yhdessä käyttäen toteuttaa yritykselle jokin suurempi tavoite. (Paananen 2005, 338.)

Kirjassaan Tietotekniikan peruskirja Paananen kertoo, että tietojärjestelmiä on mahdollista luokitella monin tavoin. Kuitenkin yleisimmin esiintyvät ovat seuraavat:

- Henkilökohtaiset tietojärjestelmät
- Tapahtumankäsittelyjärjestelmät
- Reaaliaikaiset järjestelmät
- Päätöksentekijärjestelmät
- Asiantuntijajärjestelmät

(Paananen 2005, 338-339.)

Tänä päivänä tietotekniikka näyttelee suurta roolia lähes joka puolella yritystoiminnassa. Sellaisia yrityksiä, jotka pystyisivät toimimaan ilman tietotekniikkaa edes muutamia tunteja ei juuri löydy. Tietojärjestelmät toimivat yrityksissä valtavina strategisina tukipilareina. Ne linkittävät yritysten eri osastot toisiinsa aina taloushallinnosta tuotantolinjaan saakka. (Kettunen 2002, 17.)

Tällaiseen tilanteeseen on ajauduttu siksi, että tietojärjestelmät ovat yrityksille helppo keino tehostaa liiketoimintaansa ja vähentää sen kustannuksia. Joskus syy tietojärjestelmän käyttöönottoon tulee kuitenkin oman yrityksen ulkopuolelta. Se saattaa johtua esimerkiksi yhteistyökumppaneiden vaatimuksesta tai esimerkiksi kilpailijoiden työtavoista. Kun kilpailija pystyy uutta tietojärjestelmää käyttäen tarjoamaan asiakkailleen suurta lisäarvoa, on muidenkin toimijoiden arvioitava tilanne uudelleen. (Kettunen 2002, 17.)

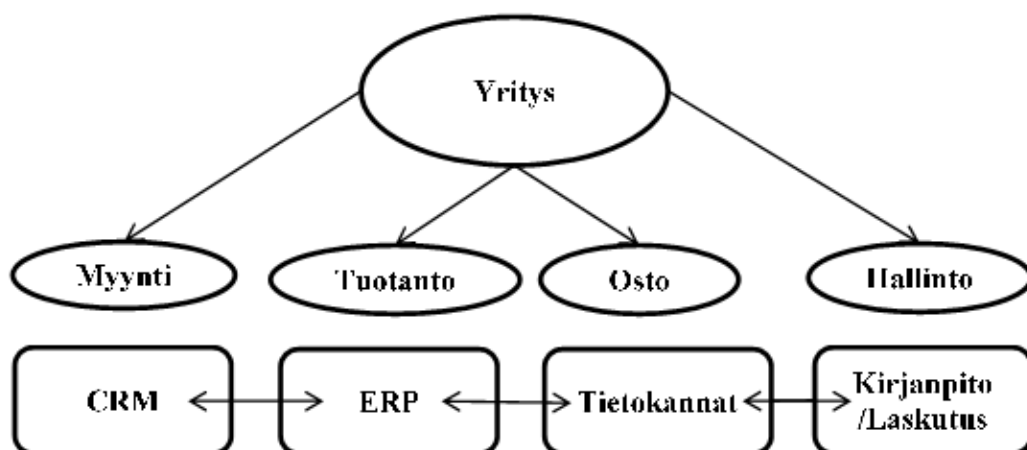
Normaalisti yrityksissä tietotekniikkaan liittyvistä hankkeista vastaa yrityksessä tietohallinto. On ollut tapana, että isoimmissa konserneissa tietohallinnolla on usein vain tietotekniikkahankkeita koordinoiva rooli. Rooli pitää sisällään infrastruktuurista vastaamisen ja koko yrityksen liiketoimintaa tukevien tietojärjestelmien yhteensovittamisen. (Haikala & Märijärvi 2004, 23.)

Yksi yritysten nykyisistä avainosaamisalueista on tietojärjestelmien rakentaminen, ylläpito ja jatkokehitys. Yritysten on vaikea säilyttää oma kilpailukykyensä kilpailijoihinsa ilman toimivaa IT-osastoa tai osaajia. Yritysten on siksi erittäin tärkeää hankkia henkilöstöä, jotka pystyvät vastaamaan tietojärjestelmiin liittyvistä ongel-

mista. Heidän avulla tietojärjestelmät pystytään luomaan vastaamaan tavoitteita ja niitä käytetään kustannustehokkaasti. (Kettunen 2002, 18.)

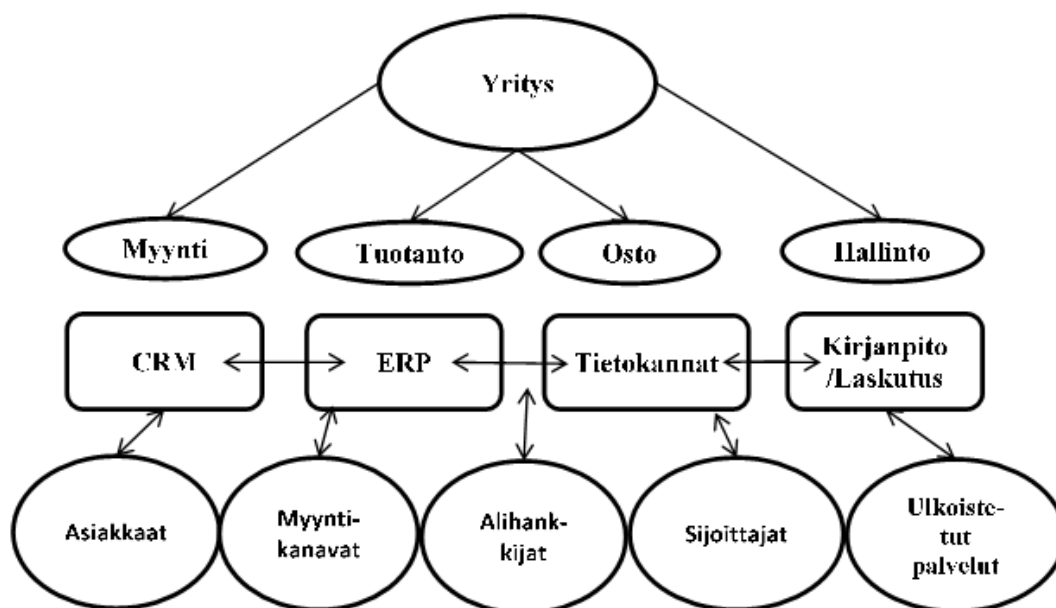
Perinteisesti voidaan sanoa, että yritysten tietojärjestelmät on hankittu tehostamaan ja tukemaan yritysten toimintaa niiden sisäisestä näkökulmasta. Tällaisissa tilanteissa on lähdetty kehittämään tiedon hallintaa ja tuotannon toimintaa kehittämällä järjestelmiä, jotka tukevat yrityksen sisäisiä toimintaprosesseja. Erillisten järjestelmien hallinnoima on tieto on kuitenkin usein päällekkäistä eri tietojärjestelmissä. Tämä luo lisää painetta integroida järjestelmiä toisiinsa siten, että tieto voidaan keskittää tiettyihin järjestelmiin, joista on yhteydet taas toisiin järjestelmiin siten, että eri tietojärjestelmien tietoja voidaan hyödyntää ristiin. (Kettunen 2002, 20–21.)

Oheisessa kuvassa Kettunen pyrkii selvittämään, miten yritysten eri funktiot käyttävät toimintansa tukena eri tietojärjestelmiä ja miten järjestelmien integrointi edistää tiedon kulkua.

Kuva4. Yrityksen sisäisten järjestelmien integrointi. (Kettunen 2002, 20.)

Yritysten tietojärjestelmiä kehitetään nykyään siten, että tietojärjestelmät ulottuvat yrityksestä ulospäin. Tämä on yksi keino, jonka avulla yritys pyrkii hallitsemaan koko toimintansa aina alihankkijoista asiakkaisiin saakka. Tällainen suuntaus tietojärjestelmissä on johtanut siihen, että järjestelmiä integroidaan alihankkijoiden, myyntikanavien, asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden järjestelmiin omien sisäisten järjestelmien tiedonvaihdon ja integroinnin lisäksi. (Kettunen 2002, 21.)

Kuva5. Tietojärjestelmien integrointi yritysten sisällä. (Kettunen 2002, 22.)

4.1 Valmisohjelmiston hankinta

Valmisohjelmiston hankintaa pidetään yleisesti tuotokeskeisenä. Painopisteen nähdään olevan markkinoilla olevien tuotteiden ominaisuuksien arvioimisessa, tarjonnan kartoittamisessa, sopivimman tuotteen valinnassa ja oikeaksi valitun tuotteen sovitamisessa yrityksen toimintaympäristöön. (Tietotekniikan liitto 2005, 29.)

Kun kyseessä on laaja-alainen valmisohjelman käyttöönotto, se sisältää usein myös räätälöintiä, kuten teknistä suunnittelua, ohjelmointia ja niiden liittämistä muihin järjestelmiin. On todettu, että usein valmisohjelmistojen sovitaminen pitää sisällään lähinnä ohjelmointia muistuttavaa parametointia, jossa pyritään säätämään ohjelmiston ominaisuudet haluttuun suuntaan. (Tietotekniikan liitto 2005, 29.)

Kirjassa tietojärjestelmän hankinta 2005 valmisohjelmistojen etuihin luetaan seuraavat asiat:

- vähemmän ohjelmointia
- ei yksikkötestausta
- joustavampi, vähemmän systeemityösidonnainen etenemistapa

- etenemismalli usein jo valmiiksi koeteltu (jos ei olla tuotteen pioneerikäyttäjiä)
- nopeampi aikataulu, jossa myös pysytään paremmin
- valmisohjelmiston ”mukavat yllätykset” – piirteet, joita ei alun perin tavoiteltu, mutta osoittautuivat ajan myötä hyödyllisiksi
- parempi hinta/laatusuhde ratkaisun uudelleenikäytön ansiosta

(Tietotekniikan liitto 2005, 30.)

Samassa kirjassa nähdään seuraavat asiat valmisohjelmiston heikkouksina:

- toimittajariippuvuus
- riippuvuus tuotteen (yleensä hankintavaiheessa tuntemattomasta) tulevasta kehityksestä toiminnallisuuden, teknisen ratkaisun ja hinnoittelun osalta
- vahvempi taloudellisten näkökulmien mukana olo toimittajan kanssa asioidessa
- uusien ohjelmaversioiden kustannukset
- tuotetta ei valintaa tehtäessä tunneta kovin hyvin – toiminnallisuuteen ja ominaisuuksiin liittyviä ikäviäkin yllätyksiä voi tulla
- joustavampi suhtautuminen vaatimuksiin ja systeemityöprosessiin voi joskus johtaa ongelmiin
- sovittaminen toimintatapoihin (liiketoimintaprosesseihin) on usein pulmallista, koska ihmisten pitäisi taipua toimimaan ohjelmiston vaatimalla tavalla eikä päinvastoin.

(Tietotekniikan liitto 2005, 30.)

Yleisesti on ajateltu, että valmisohjelmiston suurimuotoinen räätälöinti ei aina ole suositeltavaa, koska sen seurauksena kustannukset ja riskit saattavat kasvaa huomattavasti ja vaatimuksista joudutaan käytännössä usein tinkimään. (Tietotekniikan liitto 2005, 30.)

Joissakin tapauksissa on huomattu valmisohjelmiston tuovan mukanaan omat toimintaprosessien mallinsa. Uusien työtapojen omaksuminen ja asiakkaan omien prosessien muuttaminen saattaa olla vaikeaa, mutta myös kannattavaa koska uusien mallien saattavat edustaa alan parhaita käytäntöjä. (Tietotekniikan liitto 2005, 30.)

4.2 Tietojärjestelmän käyttöönottoprosessi

”Tietojärjestelmän käyttöönotolla tarkoitetaan valitun tietojärjestelmän ilmentointia, parametroitua ja mahdollista tietokonversioita vanhasta tietojärjestelmästä uuteen” (Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen www-sivut 2011.)

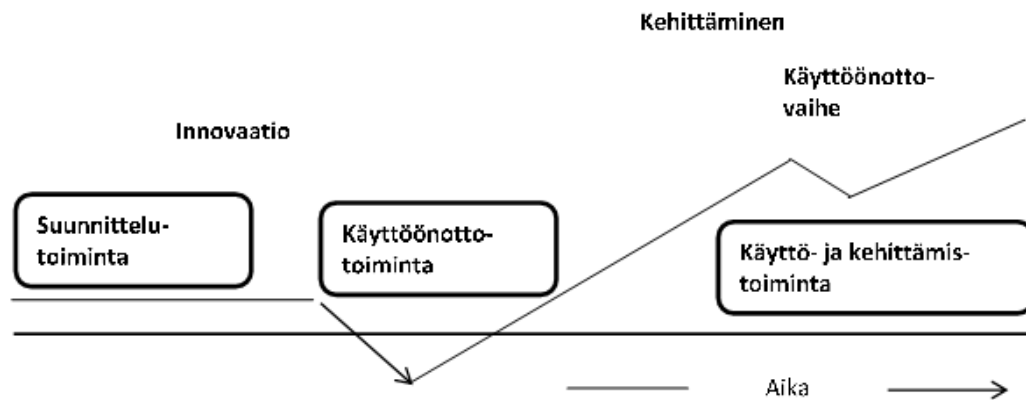
Tietojärjestelmien käyttöönotto on yrityksissä muodostunut suureksi kysymysmerkiksi. Se että saavutetaanko tietojärjestelmän käyttöönotolle asetut tavoitteet, ei ole missään nimessä itsestään selvyy. Tuottavuusvaikutukset ja niiden riippuvuusmekanismit ovatkin nousseet tietojärjestelmien tarkastelussa keskeiseksi asiaksi. Yrityksissä ajatellaan usein, että kun toiminnan edellytyksiä muutetaan radikaalisti tietojärjestelmien avulla, organisaatio ja toimintatavat sopeutuvat helposti uusiin olosuhteisiin. Tällaisella ajattelutavalla toiminnan tavoitteet ovat helposti saavutettavissa. (Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen www-sivut 2011.)

Yrityksissä on tavattu nähdä uusien tietojärjestelmien käyttöönotto varsin yksinkertaisena ja helppona prosessina toteuttaa. Kuitenkin tutkimukset ovat osoittaneet, että varsin usein liiketoimintaprosessien toteuttamiseen liittyvät tietojärjestelmähankkeet ovat epäonnistuneet. (Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen www-sivut 2011.)

Tutkimukset ovat osoittaneet, että uusien tietojärjestelmien käyttöönotolla saadut tulokset ovat riippuvaisia erityisesti järjestelmien toteutus- ja käyttöönottoprosessista sekä niiden menetelmistä ja muodoista. Suunnittelu- ja käyttöönottoprosessi tulee nähdä monimutkaisena ja monivaiheisena prosessina, mikä ei missään nimessä etene suoraviivaisesti alun tavoitteista normaaliin käyttöön. (Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen www-sivut 2011.)

Seuraavassa esitetään periaatteellinen prosessimalli teknisen järjestelmän käyttöönottoprosessista:

Kuva6. Teknisen järjestelmän käyttöönoton prosessimalli. (Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen www-sivut 2011.)

Usein ajatellaan, että tekninen kehitys prosessissa tapahtuu portaittain hyppäyksinä tasolta toiselle. Tällaista tilannetta on kutsuttu teknistä muutosta koskeväksi ideaalimalliksi, mutta tällainen malli on kuitenkin epärealistinen. Sen sijaan edellä mainitun mallin tilalle on tarjottu mallia, jossa teknologinen hyppäys alkaa pian ”rapautua” ja seuraava hyppäys alkaa matalammalta tasolta kuin mihin edellinen päättyi. Tällaiselta tilanteelta voidaan välttyä ainoastaan jos innovaatiohyppäyksessä on mukana jatkuva kehitys- ja parannustyö. Innovaatiota ja jatkuvaa kehitystä yhdistämällä on mahdollisuus päästä jatkuvasti etenevään kehitykseen. (Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen www-sivut 2011.)

Kuvassa 6 ensimmäisenä vaiheena nähdään suunnittelutoiminta. Suunnittelutoiminta ei usein ole suoraviivaista järjestelmän määrittelyä ja suunnittelua ja koska innovaatio ei ole valmiina, se ei myöskään synny kerralla. Suunnittelutoiminnassa kyse on pienistä askelista, jotka tapahtuvat sosiaalisten prosessien kautta. Näihin prosesseihin osallistuvat yrityksen eri tahot omine intresseineen. Näin ollen voidaan sanoa, että suunnittelutoiminta on pitkä jopa vuosia kestävä prosessi. Suunnittelutoiminnassa on lisäksi läheiset linkit järjestelmätoimittajiin ja mahdollisiin järjestelmäkonsultteihin, mikä saattaa mutkistaa toimintaa entisestään eri tahojen eri näkökulmien ja lähestymistapojen vuoksi. (Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen www-sivut 2011.)

Toinen tarkennus kuvassa 6 koskee käyttöönottoimintaa. Kuva 6 osoittaa, että uusi järjestelmä alittaa käyttöönoton aluksi suunnittelutoiminnan tason. Käyttöönottoiminta on sekoitus erilaisia innovaatioita ja muutoksia, joiden avulla uusi tietojärjestelmä ja yritys pyritään sopeuttamaan toisiinsa. Käyttöönottoiminnassa yritys kohtaa usein lukuisia ongelmia ja hidasteita, jotka yrityksen tulee kohdata. Nämä ongelmat ja hidasteet edellyttävät uusia ratkaisuja ja tässä mielessä on ajateltu, että suunnittelun ja käyttöönoton rajan tulisi nähdä vähemmän selkeänä. Voidaan siis nähdä, että suunnittelu jatkuu vielä uuden tietojärjestelmän käyttöönottoaiheessa. (Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen www-sivut 2011.)

Kolmannessa vaiheessa esiintyy jatkuva kehitystoiminta järjestelmän käytössä. Se että pystyttäisiin hyödyntämään kaikki uuden tietojärjestelmän tuomat mahdollisuudet edellyttää uuden tietojärjestelmän toiminnan jatkuvaa kehitystyötä. Yrityksen täytyy pystyä kehitystyön avulla kytkemään pois eteen tulevat ongelmat. Tällaisen jatkuvan kehityksen on sanottu onnistuvan parhaiten, kun se perustuu ns. pitkäaikaiseen käyttäjien kokemukseen. Tämä voidaan myös kuvata käyttämällä oppimisena. (Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen www-sivut 2011.)

Kuvan neljäs vaihe koskee käyttö- ja kehittämistoimintaa. Moninaisista syistä johtuen järjestelmän käytössä on havaittavissa käyttöönottoaiheita. Keskeisimpinä syinä voidaan pitää tietojärjestelmien tuotteissa, tekniikassa ja organisaatioissa tapahtuvia muutoksia. Voidaan nähdä myös niin, että käytön aikana toteutuvat uudet käyttöönottoaiheet saavat uuden tietojärjestelmän suoritustason väliaikaisesti laskemaan samalla tavalla kuin tapahtui aluksi (ensimmäinen käyttöönottoaihe). Käytössä esiintyvät käyttöönottoaiheet vaativat kehittämisen lisäksi aina vain uusia innovatiivisia ratkaisuja. (Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen www-sivut 2011.)

Usein uuden tietojärjestelmän käyttöönottoprosessiin liittyy kaksi päätoimijaa. Keskeisempänä luonnollisesti on uuden järjestelmän loppukäyttäjäyritys ja toisena nähdään tietojärjestelmän toimittaja. Toimittajana voi olla esimerkiksi ohjelmistotalo tai ns. järjestelmäintegraattori. Näiden kahden toimijan näkökulmat prosessissa eroavat huomattavasti toisistaan, sillä kummallakin on usein omat tavoitteet ja menettelyt

tietojärjestelmän käyttöönotolle. Tämä on yksi tietojärjestelmän käyttöönoton pääongelma. (Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen www-sivut 2011.)

Uuden tietojärjestelmän käyttöönotto ja toimintatavan kehittäminen vaativat yritykseltä sujuvaa yhteistyötä ja keskustelua toiminnasta ja sen kehittämisestä yrityksen sisällä. Tämä on mahdoton toteuttaa, mikäli eri toimijoilla ja toiminnoilla on varsin erilainen kuva organisaation toiminnasta. Tässä suhteella organisaatiossa keskeisin asema voidaan nähdä olevan keskijohdolla. Ylin johto usein nähdään operoivan erilaisia visio- ja tavoitemalleja, jotka kuvaavat strategisia pyrkimyksiä liiketoiminnan kehittämiseksi. Sen sijaan keskijohto operoi asemansa puolesta ylimmän johdon ja perustason välissä ja kykenee näin ollen ymmärtämään ylemmän johdon ajattelumaailmaa. Lisäksi keskijohdolla on tarkka kuva yrityksen arkipäiväisestä toiminnasta ja ongelmista. Keskijohto pystyy näin ollen hyvin toimimaan linkkinä eri tasojen välissä osana prosessia. (Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen www-sivut 2011.)

Kokonaisuutena voidaan sanoa, että tietojärjestelmien suunnittelua ja toteutusta voidaan pitää erittäin monimutkaisena prosessina. Se miten tietojärjestelmät lopullisesti onnistuvat on myös monitahoinen käsite. Siihen on usein eri ryhmillä varsin erilaiset näkemykset. (Ruuhonen & Salmela 1999, 83.)

Teoksessaan Yrityksen tietohallinto Ruuhonen ja Salmela kuvaavat minkälaisista eri näkökulmista tietojärjestelmän onnistumista erilaisissa yrityksissä pystytään mittaamaan:

- Tietojärjestelmien tekninen laatu, mikä pitää sisällään esimerkiksi tietokantakyselyjen vasteajat, käyttöliittymien ominaisuudet ja ohjelmavirheiden määrän.
- Tietojärjestelmän tuottaman informaation laatu, mikä taas viittaa sen luotettavuuteen, oikeellisuuteen, ajantasaisuuteen, oikea-aikaisuuteen ja helppokäyttöisyyteen.
- Tietojärjestelmän vaikutus käyttäjän työhön ja päätöksentekoon, mikä pitää sisällään tehtäviin käytetyn ajan, työn laadun ja työn kustannukset.

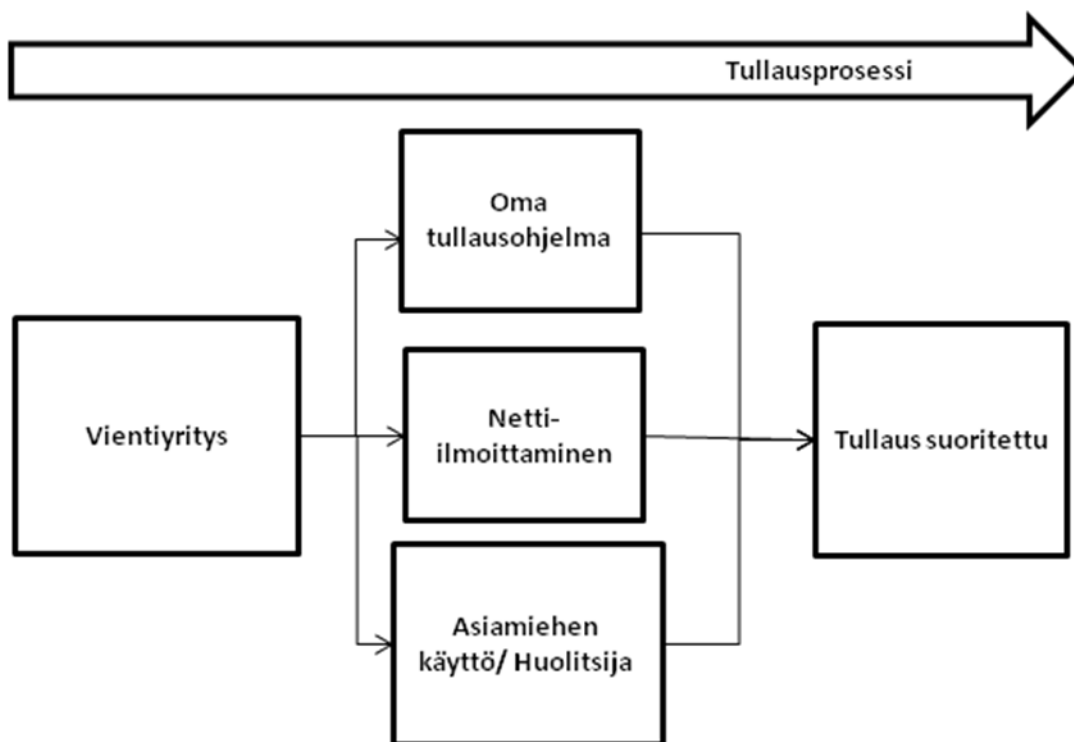
- Tietojärjestelmän vaikutus liiketoimintaprosesseihin esimerkiksi prosessin läpimenoaikaan, laatuun ja kustannuksiin.
- Tietojärjestelmän vaikutus yrityksen kilpailukykyyn, mikä viittaa toiminnan tehostumisen tuomaan kilpailuetuun tai kokonaan uuden liiketoimintamallin luomisen.

(Ruohonen & Salmela 1999, 83.)

Voidaan sanoa, että itse tietojärjestelmäsuunnittelun onnistumisen mittaamiseen käytetään tuotetun informaation laatua ja teknistä laatua. Hankkeen hyödyllisyyden yrityksen kannalta nähdään sitä vastoin olevan enemmänkin riippuvainen siitä, kuinka hyvin liiketoimintauudistus kokonaisuudessaan onnistuttiin viemään läpi ja kuinka hyvin tietojärjestelmähanke on onnistuttu integroimaan liiketoiminnan uudistamiseen. (Ruohonen & Salmela 1999, 83.)

5 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA VIITEKEHYS

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, kuinka paljon keskisuurella tai suurella vientiyrityksellä on oltava vientiä ja tulliasiointia, että sen kannattaisi harkita oman sähköisen tullausohjelman käyttöönottoa yrityksessä. Tarkoituksena on selvittää keskisuurille ja suurille ilman omaa tullausohjelmaa operoiville vientiyrityksille aiheutuvat tullauskustannukset ja lisäksi selvittää oman tullausohjelman käyttöönoton kustannukset. Näitä tuloksia analysoimalla pyritään löytämään optimiratkaisu.

Kuva7. Käsitteellinen viitekehys

Käsitteellinen viitekehys(kuva 1.) pyrkii kuvaamaan tämän tutkimuksen ongelma-kohtaa. Vientiyrityksellä on mahdollisuus hoidattaa tullaus kolmella kuvan osoittamalla tavalla. Asiamiehen roolissa esiintyy usein huolintayritys. Se on ollut monille vientiyrityksille vakiintunut käytäntö. Huolintayritys veloittaa tullauksen suorittamisesta hinnastonsa mukaisen maksun. Sähköisen asiointin myötä yrityksillä on myös mahdollisuus käyttää netti-ilmoittamista tullin palveluissa. Yritys, jolla on runsaasti vientitullausasiointia saattaa alkaa harkita oman tullausohjelman hankkimista yrityksensä. Oman tullausohjelman käyttöönotto yrityksessä aiheuttaa kuitenkin suuren määrän kustannuksia.

5.1 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmänä tässä tutkimuksessa käytetään teemahaastatteluja. Haastattelujen avulla pyritään selvittämään tutkimuksen ongelmaa. Haastattelut tehdään kolmelle eri henkilölle, jotka edustavat eri näkökulmia opinnäytetyöongelman kannalta. Näin pyritään saamaan kokonaisvaltainen käsitys koko prosessista. Tässä tutkimuksessa pyritään myös hyväksikäyttämään muita kanavia, kuten sosiaalista mediaa.

Teemahaastatteluna voidaan pitää avoimen- ja lomakehaastattelun välimuotoa. Teemahaastattelulle tyypillisenä voidaan pitää sitä, että itse haastattelun aihepiirit eli teema-alueet ovat etukäteen tiedossa, mutta kysymyksillä ei ole tarkkaa järjestystä ennalta sovittua muotoa. Teemahaastattelua voidaan pitää yhtä hyödyllisenä sekä kvalitatiivisessa tutkimuksessa että kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Teemahaastattelusta saatuja tuloksia voidaan saattaa esimerkiksi tilastolliseen muotoon ja tuloksia on mahdollista tulkita monin eri tavoin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 208.)

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tämä tutkimus toteutetaan teemahaastatteluilla. Tutkimuksen aikana haastatellaan tutkimuksen ongelman kannalta keskeisissä työtehtävissä toimivia henkilöä, jotka työskentelevät tutkimusongelman kannalta eri näkökulmat omaavissa yrityksissä. Yksi haastateltavista on sähköisiä tullauspalveluita tarjoavan yrityksen tullausasiantuntija, toinen on läntisen tullipiirin tulliyli tarkastaja ja kolmas Satakuntalaisen suuren vientiyrityksen logistiikkaesimies. Neljäs ja viides haastateltava toimivat vientitullausohjelmia tarjoavissa ohjelmistotaloissa ja ovat erikoistuneet sähköisen vientitullausohjelman käyttöönottoon yrityksissä. Tutkimustuloksia esitellään seuraavassa luvussa. Siinä pyritään tuomaan esille teemahaastatteluiden avulla saadut ratkaisut tämän opinnäytetyön ongelmaan.

6.1 Tutkimuksen esittely

Tällä opinnäytetyöllä ei ole suoraa kohdeyritystä. Tämä tutkimus on suunnattu keskisuurille ja suurille vientiin erikoistuneille yrityksille. Tämä opinnäytetyö tuli aiheelliseksi vientitullausasioinnin täydellisen sähköistämisen jälkeen. Sähköinen vientitullaus tuli pakolliseksi 1.7.2009 alkaen, jonka jälkeen vientiyritykset ovat joutuneet muuttamaan tullausmetodejaan vanhasta paperisesta prosessista uuteen sähköiseen muotoon.

Yhä useammat suuret vientiyritykset suorittavat vientitullauksen nykyisin käyttämällä apunaan omaa vientitullausohjelmaa. Tässä tutkimuksessa selvitetään, missä vaiheessa sen hankkiminen kannattaa. Kuinka paljon vientiyrityksellä tulee olla tulliasiointia, jotta sen kannattaisi ottaa käyttöön oma tullausohjelma. Tutkimuksessa pyritään myös esittämään kustannusesimerkkejä tullausohjelman käyttöönotosta ja vertailun vuoksi tarkastellaan muita mahdollisuuksia suorittaa vientitullaus ja niiden kustannukset.

6.2 Teemahaastatteluiden toteuttaminen

Tässä tutkimuksessa käytetään työvälineenä teemahaastatteluja. Teemahaastatteluisa haastatellaan opinnäytetyön ongelman kannalta eri näkökulmia omaavia ammattilaisia. Eri näkökulmat teemahaastatteluihin tarjoavat laajan ja kokonaisvaltaisen kuvan sähköisestä asioinnista vientitullauksesta.

Haastatteluista kaksi toteutetaan henkilökohtaisesti haastateltavan omissa tiloissa ja yksi hoidetaan puhelimitse. Lisäksi kahta henkilöä haastatellaan sähköpostin välityksellä. Puhelinhaastattelussa kysymykset on lähetetty haastateltavalle etukäteen, jotta valmistautuminen olisi perusteellisempaa. Haastatteluissa pyritään noudattamaan selkeää kysymysrunkoa, mutta koska haastateltavat omaavat erilaisen näkökulman ja heidän varsinainen työnkuvansa on eroava toisistaan, on kysymyksissä luonnollisesti hieman eroa.

Haastatteluiden avulla saadut vastaukset tullaan julkaisemaan niin sanotusti nimettömänä. Tämä on keino, jolla haastateltavat saadaan antamaan rohkeita ja avoimempia vastauksia ja haastatteluista saadaan mahdollisimman suuri hyöty irti.

6.3 Tutkimustulokset

Tutkimustulokset saatiin teemahaasteluilla. Haastatteluissa haastateltiin vientitullauksen hyvin tuntevia ammattilaisia. Jokainen haastateltavista työskenteli tutkimuksen kannalta eri näkökulmat omaavassa tehtävässä. Jokainen haastateltava pystyi tuomaan esille tutkimuksen kannalta tärkeitä näkökulmia ja eroavaisuuksia haastateltavien mielipiteissä oli hyvin vähän. Teemahaastatteluista selvisi, että haastateltavilla oli erittäin hyvä kokonaiskäsitelmä vientitullauksen sähköistämisestä ja eri tullausvaihtoehtoista. Näin ollen haastattelut antoivat tutkimusongelman kannalta erittäin tärkeää tietoa.

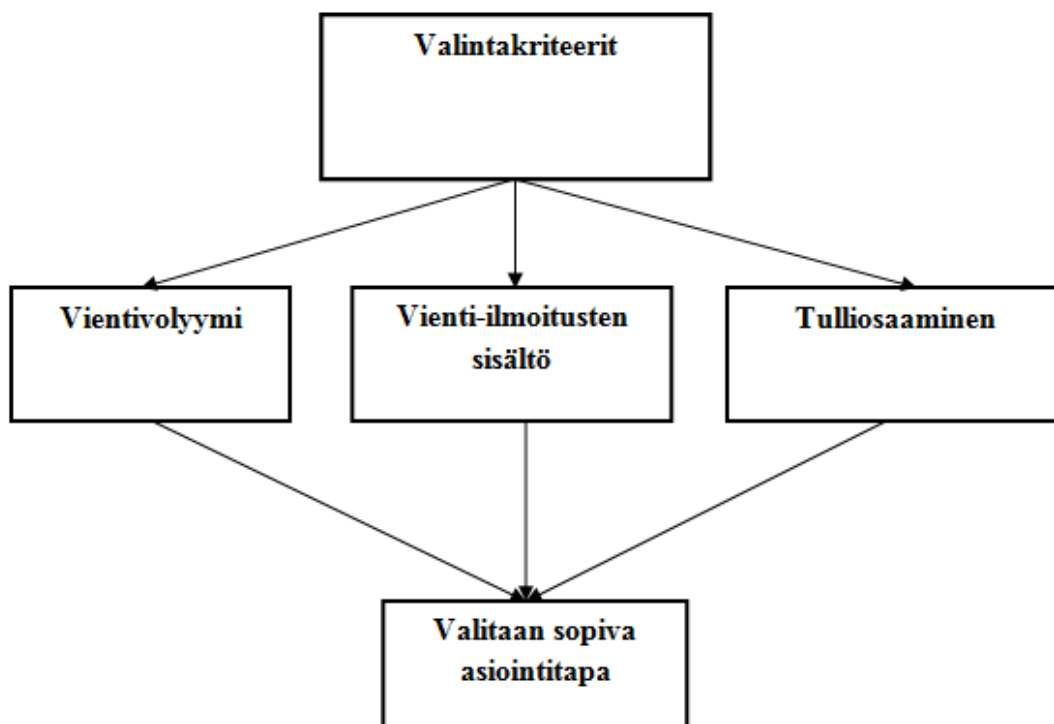
Haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että viennin sähköistäminen on vaikuttanut huomattavasti tullaustoimintaan. Kun vanhat paperiset SAD-lomakkeet näyttävät nykyisin vain poikkeustapauksissa ja tullaustieto kulkee nopeammin sähköisesti, ovat asiakasmäärät eri tullitoimipaikoissa ympäri Suomea tippuneet huomattavasti. Viennin sähköistäminen on sen sijaan lisännyt huomattavasti tullin puhelinpalvelun tarvetta. Yritykset ovat usein epävarmoja uusien toimintamethodien edessä ja tarvitsevat apua tullausasioinnissa. Tullin puhelinvaihteeseen tulee kuukausittain puheluita noin 2000 – 3000 kappaletta pelkästään sähköistä asiointia koskien.

Vientitullauksen asiointitavan valintaan vaikuttavista tekijöistä haastateltavat nostivat esille muutaman tärkeän ydintekijän. Tärkeimpänä tekijänä esille nousi vientivolyyymi. Pienellä volyymilla on syytä pysyä asiamiehen käytössä tai netti-ilmoittamisessa, kun taas suuren vientivolyymin omaavien yritysten olisi suositeltavaa toimia oman tullausohjelman kanssa. Toisena ydintekijänä esille nousi vienti-ilmoitusten sisältö. Jos vienti-ilmoitus sisältää erittäin paljon nimikkeitä, samalla tullauksesta veloittettava hinta kasvaa suuresti. Kolmantena tekijänä haastateltavat nostivat esille yritysten oman tulliosaamisen. Eri asiointitavat vaativat luonnollisesti eri

määrän osaamista. Omaa tullausohjelmaa käyttävällä eli EDI-ilmoittajalla tulee olla laajin osaaminen.

Lisäksi tutkimustuloksista selvisi muutamia muita päätöksentekoon vaikuttavia tekijöitä, kuten kustannukset. Eri asiointitavat aiheuttavat vientiyritykselle luonnollisesti erilaisen määrän kustannuksia. Lisäksi tärkeänä tekijänä vientitullauksen asiointitavan valintaan haastateltavat nostivat esille yrityksen tapakulttuurin. Suomalaiset ovat tunnetusti muutosvastaista kansaa ja uusiin suuntauksiin suhtaudutaan varauksella. Näin on myös yritysmaailmassa. Monissa yrityksissä esimerkiksi sama huolintayritys on hoitanut vientitullauksen jo vuosikausia ja yritykseen on helposti saattanut juurtua ajatus sen olemisesta ainoa oikea vaihtoehto. Lisäksi haastatteluissa pohdittiin epätietoisuuden merkitystä valintaan. Vanhoihin tottumuksiin ja tapoihin juurtuneet yritykset eivät välttämättä edes tiedä kaikista vaihtoehdoista vientitullauksessa. Kun yritys pyörii voitolla, ei aina ymmärretä, että oikea asiointitavan valinta vientitullauksessa saattaa lisätä entisestään kilpailuetua.

Kuva 8. Asiointitavan valintaan vaikuttavat ydintekijät.

Haastateltavat olivat myös yhtä mieltä siitä, että oman tullausohjelman käyttöön eli EDI-lähtäjäksi siirtyminen on kannattavaa, kun yrityksen tavarakate on suuri ja vientilähettyksiä on paljon. Se on kallis investointi, mutta kun tulliasiointi on säännöllistä, se on nopea tapa tehdä ilmoitukset.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET / TOIMINTASUOSITUKSET

Tässä luvussa esitellään tämän opinnäytetyön ongelman ratkaisuehdotukset toisin sanoen missä vaiheessa oman sähköisen tullausohjelman käyttöönotto kannattaa. Lisäksi tarkastellaan muita tullausvaihtoehtoja ja niiden kustannuksia. Ratkaisuisissa hyödynnetään sekä teoriaosiossa käytettyä pohjatietoa että teemahaastatteluilla saatua tietoa.

7.1 Oman sähköisen vientitullausohjelman käyttöönotto / EDI-lähettiläjä

Tutkimustuloksista selvisi, että oman sähköisen vientitullausohjelman käyttöönotto on viisasta yrityksille, mikäli vientivolyyymi on suuri ja vientilähettyksiä on erittäin runsaasti. Viennin strateginen merkitys on tällaiselle yritykselle suuri. Syyt oman vientitullausohjelman käyttöönottoon lähtevät usein selkeästä tarpeesta, ilmoitusten volyyymi on suuri ja yrityksessä on halu tehdä ilmoitukset itse. Usein yrityksellä on myös historia itse tekemisessä. Oman vientitullausohjelman avulla vienti-ilmoitukset pystytään antamaan itse nopeasti ja tehokkaasti. Tehokas automaatiotoiminta lisää yritysten kilpailukykyä.

Viennin EDI-lähettiläjiä on tällä hetkellä 325 kappaletta Suomessa ja hakemuksia EDI-lähettiläkäksi tulee tullille kuukausittain noin 1-3 kappaletta. Käyttääkseen omaa sähköistä vientitullausohjelmaa hyväkseen, vientiyrityksen tulee olla viennin rekisteröity asiakas. Lisäksi on hankittava tullilta ns. EDI-lähettiläjän lupa ja oma tullausohjelma on testattava yhdessä tullin kanssa. Usein yritykset hankkivat oman tullausohjelmansa joltain suurelta it-yritykseltä, jolta yritys on jo aikaisemmin hankkinut it-ratkaisuja.

Tutkimustuloksista selvisi, että oman vientitullausohjelman käyttöönottoon kannattaa siirtyä vasta, kun viennin merkitys on yritykselle strategisesti suuri. Tutkimustulosten mukaan sen hankintakustannukseksi muodostuu noin 30 000€. Tutkimuksista selvisi, että oman tullausohjelman käyttöönotto on sellaiselle yritykselle kustannustehokas tapa toimia, jolla on kuukausittaista vientiasiointia tullissa noin 500kpl. Kun yritys-

sellä on riittävä määrä vientiä ja sen tulliosaaminen on kunnossa, on oma vientitullausohjelma tehokas ratkaisu. Oma tullausohjelma on helppo ja nopea tapa, koska täytettävää ei ilmoitusta tehtävässä jää kuin muutama rivi, kun taas esimerkiksi netti-ilmoittamisessa on täytettävä kaikki kohdat manuaalisesti, mikä tietysti hidastaa tullaustoimintaa. Lisäksi Oman tullausohjelman etuihin voidaan laskea arkistoinnin ja seurannan helppous.

Sähköisen vientitullausohjelman käyttöönottokriteerit	
Viennin merkitys yritykselle	Strategisesti suuri
Vienti-ilmoitusten määrä	Suuri
Vienti-ilmoitusten sisältö	Suuri (10–200)
Tulliosaaminen	Perustiedot
Kustannustehokkuus	Viennin määrä >500/kk
Käyttöönottokustannukset	30 000 €

Kuva 9. Sähköisen vientitullausohjelman käyttöönottokriteerit.

Sähköisen vientitullausohjelman käyttöönotto sitoo luonnollisesti myös resursseja yrityksissä. Vientiväki, Hallinto ja IT-henkilöstö ovat luonnollisesti niitä, joita käyttöönotto koskee. Voidaan sanoa, että testausvaiheessa uusi tietojärjestelmä sitoo etupäässä asiantuntijaresursseja (testataan myös asiakkaiden tullausosaaminen). Käyttöönottovaiheessa uusi tietojärjestelmä sitoo hieman laitteistoresursseja, mutta etupäässä henkilöstöresursseja.

Seuraava luettelo vastaa kysymykseen, miten sähköisen vientitullausohjelman käyttöönottoprosessi käytännössä toteutuu:

- a. Asetetaan tavoite
- b. Määritellään prosessi ja liittymät
- c. Valitaan yhteys tulliin
- d. Asennetaan perusjärjestelmä (vakio-ohjelmisto)
- e. Tehdään tarvittavat liittymät (esim. ERP) sekä modifikaatiot
- f. Testataan ohjelmisto asiakasympäristössä
- g. Tehdään tullin vaatimat tekniset- ja rinnakkaistestit

- h. Koulutetaan käyttäjät
- i. Tuotantoon siirtymisen aikataulu ja vaiheistus
- j. Tuotanto- ja ylläpitovaihe

7.2 Netti-ilmoittaminen asiointitapana

Tutkimustuloksista selvisi, että keskisuurten ja suurten vientiyriytysten kannattaa kiinnittää huomiotaan, harkitessaan netti-ilmoittamista asiointitapana vientivolyyminsa ja vienti-ilmoitusten sisältöön. Jos ilmoitusten sisältö on laaja, on manuaalisesti tietojen syöttäminen hidasta ja vähemmän tehokasta. Aiempia tietoja ei voi netti-ilmoittamisessa käyttää pohjana, mikä tekee toiminnan manuaalisuudesta entistä hitaampaa. Lisäksi netti-ilmoittamisessa ei ole sähköistä arkistointia. palveluna tullin nettiasiointi on lähes ilmaista, mutta sen hitaus tekee siitä suuren vientiasiointimäärän omaaville yrityksille vähemmän tehokkaan.

7.3 Asiamiehen käyttö asiointitapana

Asiamiehen roolissa toimii usein huolintaliike. Huolintaliike on ollut monille vientiyrityksille jo pitkään se perinteinen tullauksen suorittaja. Tähän on vaikuttanut yritysten vanhat tottumukset, tulliosaamisen vähäinen määrä ja tietämättömyys muista vaihtoehdoista. Tutkimuksista selvisi, että huolintaliikkeet veloittavat keskimääräisesti tullauksestaan noin 40€/tullaus. Kyseinen summa sisältää usein vienti-ilmoituksessa vain muutaman nimikkeen. Tämän jälkeen huolintaliikkeet veloittavat esimerkiksi 5-10€/lisänimike. Näin ollen jos keskisuurten ja suurten vientiyriytysten vienti-ilmoitusten sisältö on erittäin laaja, saattaa yhdenkin tullauksen hinta kasvaa odottamattoman suureksi. Yksi hankalimmista asioista keskisuurille ja suurille vientiyrityksille, jotka käyttävät asiamiestä toimintatapanaan on vastuu vientitullauksen suorittamisesta. On otettava huomioon, että viejä on aina vastuussa tavarastaan vaikka huolintaliike suorittaisikin tullauksen. Jos vientiyritys antaa vahingossa huolintaliikkeelle virheelliset tiedot vietävästä tavarasta, tekee huolintaliike tullauksen virheellisen ilmoituksen avulla, on vika tietenkin viejän. Näin ollen viejän on hankala kontrolloida tullaustapahtumaa täydellisesti.

8 POHDINTA

Tässä kappaleessa pyritään selostamaan tutkimuksen tavoitteiden täyttymistä ja onnistumista. Kappaleessa pohditaan myös mitä tutkimuksessa olisi voitu tehdä toisin, jotta saavutettu tulos olisi vieläkin parempi ja lisäksi pohditaan sitä, miten tästä tutkimuksesta on hyötyä yrityksille. Kappaleessa arvioidaan myös tutkimuksen luotettavuutta.

8.1 Tutkimuksen luotettavuus

Tässä tutkimuksessa on kiinnitetty erityistä huomioita, siihen ettei tutkimus tarjoaisi virheellistä informaatiota lukijoille. Tutkimuksessa on käytetty hyväksi alan kirjallisuutta ja haastateltu alan ammattilaisia. Luotettavuus tulee esille tutkimuksen toteuttaminen osiossa, jossa käsitellään yksityiskohtaisesti, miten tutkimustuloksiin päästiin. Tutkimuksen tiedonkeruun yhtenä tärkeänä avaintekijänä toimivat teemahaastattelut, joista on tehty tutkimuksen liitteisiin tiivistelmät. Koska tutkimuksen haastattelut onnistuivat ja lausuntoja saatiin tutkimusongelman kanssa työskenteleviltä ammattilaisilta, saatiin tutkimuksesta mahdollisimman luotettava.

8.2 Tutkimuksen pohdinta ja jatkotutkimuskohteet

Tämän tutkimuksen alussa työlle luotiin aikataulu, mikä oli melko tiukka, mutta siinä kuitenkin pysyttiin onnistuneesti. Tiukka aikataulu saattoi myös vaikuttaa tutkimuksen laajuuteen. Tutkimusta aloitettaessa luotiin tutkimukselle toiminta- ja etenemissuunnitelma, mitä pyrittiin noudattamaan. Toimintasuunnitelmaa häiritsivät Sähköisten vientitullausohjelmien tarjoajien vähäinen määrä. Tutkimuksen kannalta olisi ollut varmasti parempi, jos teemahaastatteluita olisi pystytty järjestämään enemmän. Kuitenkin voidaan sanoa, että haastateltavien vankka ammattilaisuus ja asiantuntevuus antoivat riittävästi tietoa, jotta tutkimus saatiin toteutuneeksi.

Tämä tutkimus pyrkii vastaamaan kysymykseen, kuinka paljon vientiyrityksellä tulee olla vientiasiointia tullissa, että sen kannattaisi ottaa käyttöön oma sähköinen vientitullausohjelma. On tarkoitus, että keskiuuret ja suuret vientiyritykset pystyisivät tätä tutkimusta hyväksikäyttäen saamaan tietoa asiasta. Lisäksi tutkimus antaa tiedot muista asiointitavoista aiheutuvista kustannuksista.

Tutkimuksen jatkotutkimuskohteita voisi olla esimerkiksi täydellinen hintavertailu kaikille tullin hyväksymille ohjelmistotaloille ja heidän tarjoamille ohjelmistoilleen.

LÄHTEET

Alho, A., Kairo, I., Kekki, P., Portaankorva, M. 2010. Tullaus- ja sertifiointiopas. SVKK

Branch, A. 2000. Export practise and managent. Business press Thomson learning

Haikala, I & Märijärvi, J. 2004. Ohjelmistotuotanto. Hämeenlinna. Talentum

Hirsjärvi, S. Remes, P. Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna. Kariston kirjapaino Oy

Hörkkö, H., Koskinen, H., Laitinen, P., Mattsson, M., Ollikainen, J., Reinikainen, A., Werdermann, R. 2010. Huolinta-alan käsikirja. Suomen Spedservice Oy

Karhunen, J. & Hokkanen, S. 2007. Kansainväliset tavarakuljetukset. Jyväskylä. Gummerus Oy

Kettunen, S. 2002. Tietojärjestelmän ostaminen – käytännön opas yrityksille. Porvoo. WSOY

Melin, K. 2011. Ulkomaankaupan menettelyt vienti ja tuonti. Amk-Kustannus Oy

Paananen, J. 2005. Tietotekniikan peruskirja. Porvoo. Docendo Finland Oy

Pasanen, A. 2005. Kansainvälisen kaupan käsikirja. Helsinki. Multikustannus Oy

Pehkonen, E. 2000. Vienti- ja tuontitoiminta. Porvoo. WSOY

Selin, E. 2004. Vientitoiminnan käsikirja. Juva. WSOY

Tietotekniikan liitto 2005. Tietojärjestelmän hankinta: Ohjelmistotoimittajan ja –ratkaisun valinta. Helsinki: Talentum

Tulli. 2011. [Viitattu 1.11.2011]

<https://asiointi.tulli.fi/nettivienti/anonymous/frontpage.html?locale=fi>

Vientiopas. 2003. Helsinki. Multiprint Oy

VTT. 2011. [Viitattu 2.11.2011] <http://www.vtt.fi/inf/pdf/julkaisut/2001/J854.pdf>

Wedermann, R. 2003. Ulkomaankaupan kuljetus, huolinta ja tullaus. Helsingin kauppakamari

LIITE 1 TEEMAHAASTATTELURUNKO

LIITE 2 TEEMAHAASTATTELU, TULLIYLITARKASTAJA

LIITE 3 TEEMAHAASTATTELU, VIENTIYRITYKSEN LOGISTIIKKAESIMIES

LIITE 4 TEEMAHAASTATTELU, TULLAUSASIAANTUNTIJA

LIITE 5 TEEMAHAASTATTELU, OHJELMISTOASIAANTUNTIJA

LIITE 6 TEEMAHAASTATTELU, OHJELMISTOASIAANTUNTIJA

Teemahaastattelurunko

2. Mikä on yrityksenne toimiala ja ydinbisnes?
3. Kuinka paljon yrityksellänne on kuukausittaista vientiasiointia tullissa?
4. Miten vientitullauksen sähköistäminen on vaikuttanut toimintaanne?
5. Miten yrityksenne hoidattaa vientitullauksen?
6. Mitä asiointitapaa valittaessa tulee ottaa huomioon?
7. Kuinka paljon kustannuksia kyseinen toimintatapa aiheuttaa teille?
8. Mitä termi EDI-lähetäjä kertoo teille?
9. Miksi valittu toimintatapa on oikea yrityksellenne?
10. Missä vaiheessa yrityksen kannattaisi mielestänne harkita oman tullausohjelman käyttöönottoa?

Haastateltavana oli läntisen tullipiirin tulliyli tarkastaja, jonka tehtäviin kuuluu yleisten tulliasioiden hoitamisen lisäksi sähköisen tullauksen hoitaminen. Haastateltava kertoo vientitullauksen sähköistämisen myötä yleisen tulliasioinnin tippuneen huomattavasti. Sen sijaan tullin puhelinpalveluiden tarve on lisääntynyt sähköistämisen myötä. Tulli vastaanottaa noin 2-3 tuhatta asiakaspuhelua kuukausittain, mitkä liittyvät juuri sähköiseen asiointiin. Vientiyrietykset ovat luonnollisesti epävarmoja uuden toimintatavan edessä ja tarvitsevat usein selvitystä ongelmiinsa. Haastateltava kertoo myös sähköisen asioinnin nopeuttaneen vientitullauksen suorittamista huomattavasti ja arveleekin sen olevan kaikkien etu tulevaisuudessa.

Puhuttaessa asiointitavan valinnasta, haastateltava kertoo kolme tapaa hoidattaa vientitullaus: asiamiehen käyttö, netti-ilmoittaminen ja EDI-lähetäjänä toimiminen eli oman sähköisen vientitullausohjelman käyttö. Hän mainitsee, että huolintaliikkeen käyttö asiamiehenä on edelleen suosittu tapa, mutta monilla halu olisi myös itse tulla ta. Asiamiehen käyttö on hyvä tapa, kun vientiasiointia ei ole paljoakaan(0-5/kk) ja vienti-ilmoitusten nimikkeiden määrä on vähäinen.

Netti-ilmoittamisesta haastateltava kertoo, että kyseinen asiointitapa on lähes ilmainen, mutta erittäin haastava ja se vaatii paljon tullikokemusta. Koko ilmoituksen sisältö on täytettävä itse manuaalisesti ja näin ollen se ei ole paljon tulliasiointia omaavalle yritykselle tehokas tapa hoidattaa vientitullaus. Se on suositeltava toimintatapa, kun viennin merkitys yritykselle on pieni, vienti-ilmoitusten määrä vähäinen ja vienti-ilmoitusten sisältö on pieni.

Omaa sähköistä vientitullausohjelmaa käyttää hyväkseen tällä hetkellä haastateltavan mukaan 325 vientiyritystä. Hakemuksia EDI-lähetäjäksi tulee kuukausittain 1-3 kappaletta. Haastateltava kertoo tämän asiointitavan olevan erittäin tehokas vientiyrietyksille, joille viennin merkitys on strategisesti suuri. Se lisää kilpailukykyä, nopeuttaa ja tehostaa toimintaa. Sen avulla yritysten sähköinen arkistointi paranee ja ilmoi-

tusten antaminen nopeutuu. Haastateltava kertoo, että oman sähköisen vientitullausohjelman käyttöönottoon on kannattava siirtyä, kun yrityksellä on tulliasiointia 500kpl kuukaudessa. Lisäksi ilmoitusten sisältö voi olla suuri. Se vaatii yritykseltä tulliosaamisen perustiedot. Jotta yritys voisi toimia EDI-lähtäjänä, on sen todistettava tulliosaamisensa ja ohjelmansa toimivuuden yhdessä tullin kanssa järjestettävien testien avulla. Haastateltava kertoo oman vientitullausohjelman hinnan olevan noin 30 000€ ja siksi kertoo, että on hyvä miettiä tarkkaan kannattaako se.

LIITE 3

VIENTIYRITYKSEN LOGISTIikkaESIMIES

19.11.2011 KLO 13.00

Haastateltava toimii Satakuntalaisen vientiyrityksen logistiikkaesimiehenä. Yritys valmistaa titaanidioksidia, jota käytetään lähes kaikkialla ympärillä. Tärkeimmät käyttökohteet ovat maalit, painovärit, elintarvikkeet ja kosmetiikka. Kaikki yrityksen asiakkaat ovat teollisuusyrityksiä ympäri maailmaa. Satakunnassa sijaitsevan tehtaan tuotannosta lähes 95 prosenttia menee vientiin.

Haastateltava kertoo, että viennin sähköistäminen on tehostanut yrityksen vientitullausta huomattavasti. Aikaa tullauksen suorittamiseen kuluu vain muutamia minuutteja, mikä on suuren vientivolyymien yritykselle tärkeä asia tehokkuuden kannalta. Yritys käytti ennen vientitullaajana asiamiestä eli huolintaliikettä, joka veloitti tullauksesta 40€/vientitullaus. Nytemmin yritys on siirtynyt itse tekemään tullauksensa ja saavuttaa sitä myöten huomattavia kustannussäästöjä prosessin nopeutumisen lisäksi.

Haastateltava kertoo, että EDI-lähtäjänä toimiminen edellyttää vientiyritykseltä säännöllistä ja suurta tulliasioinnin määrää.

LIITE 4

TULLAUSASiantuntija

8.11.2011 KLO 15.00

Haastateltava työskentelee vientitullauspalveluihin erikoistuneessa yrityksessä Helsingissä tullausasiantuntijana. Hänellä on pitkäaikainen kokemus vientitullauksen asiantuntijatehtävistä.

Haastateltava kertoo, että asiointitavan valintaan vientiyrityksissä vaikuttaa paljon yritysten vanhat tapatottumukset. Vanhasta ja ”oikeaksi havaitusta” tavasta suorittaa vientitullaus on vaikea päästä eroon. Kun valitaan oikeaa asiointitapaa, vientiyritysten tulisi ottaa huomioon oma vientivolyyminsä, vienti-ilmoitusten sisältö ja oma tulliosaaminen. On tärkeää olla näistä asioista selvillä. Esimerkiksi huolintaliikettä tullauksen suorittajana käyttävällä yrityksellä saattaa tullauskustannukset nousta yllättävänkin suuriksi, jos ilmoitusten sisältö on erittäin laaja.

Haastateltava kertoo, että omaa sähköistä tullausohjelmaa kannattaa alkaa harkita käyttöönotettavaksi vasta erityisen suurella vientivolyymilla. Tulliasiointia olisi hyvä olla noin 500kpl/kk, jotta ohjelma olisi kustannustehokas. Lisäksi haastateltavan mielestä vienti-ilmoitusten sisällössä tavaraerien ja vastaanottajien määrä voisi olla suuri esimerkiksi 10 - 200 kappaletta. On tärkeää omata myös perustiedot tullaustoiminnasta, jotta oman ohjelman käyttö olisi mutkatonta. Haastateltava kertoo oman sähköisen vientitullausohjelman kustannukseksi muodostuvan summan olevan noin 30 000€

LIITE 5

OHJELMISTOASIAANTUNTIJA

9.12.2011 KLO 14.30

Haastateltava toimii ATK-ratkaisuihin erikoistuneen ohjelmistotalon ohjelmistiasiantuntijana. Sähköisen vientitullauksen ohjelmistoratkaisut ovat yksi haastateltavan erikoisosaamisalueista. Haastattelu toteutettiin aluksi puhelimitse, jonka jälkeen haastattelua jatkettiin sähköpostin välityksellä.

Haastateltava kertoo, että lähdettäessä asioimaan omalla vientitullausohjelmalla, olisi hyvä olla perustiedot hallussa. Vientitullaus ei saisi olla täysin tuntematon termi. Lisäksi haastateltava nostaa esille työpaikan infrastruktuurin, jolla hän tarkoittaa lähinnä työasemia, palvelinta, verkkoa ja Internet-yhteyttä. Haastateltava arvioi, että oma sähköinen vientitullausohjelma on kustannustehokas vasta suurella vientivolyymillä ja ohjelmiston kustannusten liikkuvan muutaman kymmenen tuhannen euron lukemissa.

Puhuttaessa, siitä mitä kuuluu käytännössä oman uuden tietojärjestelmän käyttöönottoprosessiin, haastateltava nostaa esiin seuraavia asioita: Ensiksi tulisi asettaa tavoite, jonka jälkeen määritellään prosessi ja liittymät. Tämän jälkeen prosessissa tulee vastaan vakio-ohjelmiston asentaminen ja siihen tehtävät liittymät. Asentamistyön jälkeen ohjelmisto on testattava sekä asiakasympäristössä että tullin kanssa. Kun ohjelmisto on todettu toimivaksi ja hyväksytyksi, alkaa henkilöstön kouluttaminen ja käyttöönoton aikataulut.

LIITE 6

OHJELMISTOASIAINTUNTIJA

2.12.2011 KLO 12.30

Haastateltava työskentelee ohjelmistotalossa, joka Tuottaa, myy ja ylläpitää eri toimialoille suunnattuja sovelluksia ja muita tietoteknistä palvelua. Haastattelu toteutetaan osittain puhelinhaastatteluna ja osittain sähköpostin välityksellä.

Haastateltava kertoo yrityskohtaisen sähköisen vientitullausohjelman olevan yritykselle kallis investointi, mutta suurella volyymilla se tulee olemaan kustannustehokas. Haastateltava arvelee ohjelmiston kustannukseksi noin 20–40 tuhatta euroa. Uuden tietojärjestelmän käyttöönottoprosessiin kuuluu haastateltavan mukaan seuraavia asioita. Aluksi pohditaan kaupallisia kysymyksiä, tavoitteita yms. Kun näistä on päästy sopuun, asennetaan ohjelmisto ja tehdään siihen tarvittavat räätälöinnit, kuten erp. Tämän jälkeen ohjelmisto testataan sekä asiakkaiden että tullin kanssa, jonka jälkeen ohjelmisto otetaan tuotantokäyttöön. Haastateltava pohtii ohjelmiston sitovan yrityksessä tiettyjä resursseja, kuten vientiväki, IT-henkilöstö ja yrityksen hallinto.